

Ministerie van BZK
T.a.v. de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum: Nijkerk, 8 november 2013
Ref. : 902C131108lm
Betreft : Rekenkamers bezorgd over controlegat bij de decentralisaties

Geachte heer Plasterk,

In de recente inventarisatie van het CPB naar de financiële kansen en risico's van de decentralisaties jeugdzorg, arbeidsparticipatie en maatschappelijke ondersteuning zorg worden drie kansen benoemd: sterkere prikkels voor doelmatige uitvoering, minder afwenteling op aanpalende regelingen én synergievoordelen door betere aansluiting van vraag en aanbod op voorzieningen.

Om vast te kunnen stellen of deze kansen worden geëffectueerd is een adequaat stelsel van democratische controle onontbeerlijk. Inzicht in de besteding van middelen is noodzakelijk om te kunnen beoordelen of het geld wordt ingezet waarvoor het is bedoeld.

De taakoverdracht ten gevolge van de decentralisaties leidt echter tot vergroting van het gat in de horizontale controle. Door de decentralisaties zullen meer en grotere samenwerkingsverbanden ontstaan. De bevoegdheden van rekenkamers en in het bijzonder rekenkamercommissies zijn bij samenwerkingsverbanden beperkt.

In de huidige praktijk speelt dit al bij bijvoorbeeld de veiligheidsregio's en diverse gemeenschappelijke regelingen. Met nieuwe regionale samenwerkingsverbanden in het sociale domein neemt het controlegat in het horizontale toezicht toe.

In de bijlage bij deze brief geven we een schets van de huidige situatie en de veranderingen.

Het verheugt ons daarom dat u in het Algemeen Overleg van 30 oktober 2013 jl. aan de leden van de Tweede Kamer heeft aangekondigd de bevoegdheden van rekenkamercommissies gelijk te willen gaan trekken met die van rekenkamers. Dat is een goede stap om het controlelegat te dichten.

We doen daarbij een beroep op u om nog een stap verder te gaan, want het controlelegat ziet niet alleen op gemeenschappelijke regelingen in het kader van de WGR, maar ook op andere samenwerkingsverbanden waarin lokale overheden participeren. De bevoegdheden van rekenkamers en rekenkamercommissies moeten ook worden toegesneden op de gevallen waar een gezamenlijke grote gemeentelijke betrokkenheid is. Volgens art. 184 van de Gemeentewet zijn de bevoegdheden beperkt tot die gevallen waar het belang van een afzonderlijke gemeente meer dan 50% is.

Volgens de Memorie van Toelichting is daarmee "voldoende zeker gesteld dat de rekenkamer geen verregaande bevoegdheden krijgt in die gevallen waarin een beperkte betrokkenheid van de gemeente dat niet rechtvaardigt. Omgekeerd is het een goede zaak dat de rekenkamer desgewenst een grondig onderzoek kan instellen als er twijfels zijn over de gang van zaken bij een rechtspersoon waarin de gemeente een meerderheidsbelang heeft. De raad, respectievelijk het college, moeten dan over degelijke informatie kunnen beschikken om ter zake zo nodig een beleidsbeslissing te kunnen nemen."

Vanwege de samenwerkingsvorming en schaalvergroting wordt deze 50%-grens steeds minder bereikt op het niveau van de afzonderlijke gemeente. Om dit probleem op te lossen moet het gezamenlijk belang van de deelnemende gemeenten als volgt als uitgangspunt worden genomen. Indien het gezamenlijk belang van de deelnemende gemeenten meer dan 50% is moeten rekenkamers (en rekenkamercommissies) in het werkgebied van de betreffende gemeenten de bevoegdheid krijgen tot onderzoek bij derden in het gebied.

Bovenstaande hebben we uitgewerkt in het volgende voorstel tot aanpassing van artikel 184 van de Gemeentewet (de vetgedrukte/cursieve teksten zijn de benodigde aanvullingen) :

Artikel 184

1. De rekenkamer(*commissie*) heeft de in de volgende leden vermelde bevoegdheden ten aanzien van de volgende instellingen en over de volgende periode:

- a. openbare lichamen en gemeenschappelijke organen ingesteld krachtens de Wet gemeenschappelijke regelingen, waaraan de gemeente deelneemt, over de jaren dat de gemeente deelneemt in de regeling;
- b. naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid waarvan de *deelnemende* gemeenten *gezamenlijk* meer dan vijftig procent van het geplaatste aandelenkapitaal houden, over de jaren dat de *deelnemende* gemeenten meer dan vijftig procent van het geplaatste aandelenkapitaal houden;
- c. andere privaatrechtelijke rechtspersonen waaraan de *deelnemende* gemeenten *gezamenlijk*, of derden, voor rekening en risico van de *deelnemende* gemeenten rechtstreeks of middellijk een subsidie, lening of garantie hebben verstrekt ten bedrage van ten minste vijftig procent van de baten van deze instelling, over de jaren waarop deze subsidie, lening of garantie betrekking heeft.

De decentralisaties in het sociaal domein, op het terrein van de jeugdzorg, arbeidsparticipatie en maatschappelijke ondersteuning beslaan bij elkaar een bedrag van ruim € 16 miljard. Het is van groot belang dat controle op de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van deze middelen op het moment van de effectuering van de decentralisaties lokaal goed georganiseerd is. Parallel aan de gemeentelijke uitvoeringskracht moet de lokale verantwoordingskracht worden doordacht en vorm gegeven. Het staat voor de NVRR buiten kijf dat de lokale rekenkamers en rekenkamercommissies het eerst aangewezen orgaan zijn om die verantwoording te gaan helpen vormgeven en vervolgens ook te gaan uitvoeren.

Wij adviseren het kabinet daarom om de uitvoeringskracht van gemeenten te borgen en tegelijkertijd het verantwoordingsspoor vorm te geven. Verder zou de wetgever in elk decentralisatietraject standaard meer gestructureerd aandacht moeten geven aan het adequaat vormgeven van de toezicht- en verantwoordingsfunctie en de rol van lokale rekenkamers daarbij.

Namens het bestuur van de Nederlandse vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVR),

L. Markensteyn
voorzitter

In afschrift aan:

Voorzitter van de Tweede Kamer,

Voorzitter van de Eerste Kamer

Voorzitter van de Vereniging Nederlandse Gemeenten

Voorzitter van het Interprovinciaal Overleg

Voorzitter van de Unie van Waterschappen

Vice-Voorzitter van de Raad van State

Voorzitter van de Raad voor het Openbaar Bestuur / Raad van de Financiële

Verhoudingen